

Koga da krivimo za razočaravajuću žetvu 2020 – prirodu, sorte ili sopstvene greške?

Автор(и): Растителна заштита
Дата: 21.09.2020 Брой: 9/2020

Жетва 2020. била је прави фијаско за целу источну Бугарску. Добруџа, кључни регион за производњу пшенице у земљи, претрпела је најтежи колапс. Прелиминарни биланс на националном нивоу је импресивно алармантан – 2 милиона тона пшенице мање него прошле године.

Према преовлађујућем мишљењу, кривац за овај пад је природа – тачније, продужена суша – у јесен, зиму и пролеће, практично током целог вегетационог периода озимих житарица. Неспорно је да је несарадљива природа узела свој крвави данак – огроман инвестициони ресурс је протрован – сума капитала, рада и наде.

Несумњиво, данашња национална производња жита је подсектор са веома високом структурном, технолошком и производном интензивношћу. Агрохемијска индустрија, коју заступају водеће глобалне компаније, радикално је решила проблеме биотичке природе. То значи да је обезбедила бугарским пољопривредним произвођачима ефикасне производе за заштиту биља и врхунске технологије за борбу против болести, корова и штеточина. Клима, међутим, није подложна „дресирању“ или прилагођеној манипулацији. Једно остаје – поуздан систем за управљање факторима ризика који ограничавају окружење – ниске и високе температуре, суша, застој воде.

Будимо искрени – бугарска пољопривреда не располага поузданим стручним алатом за управљање ризицима. То је такође показало и само формално постојање Центра за процену ризика. Овој несигурности треба додати једва приметну Националну пољопривредну саветодавну службу, вођену принципом – најбоље што можемо да урадимо је да не радимо ништа! Другим речима: агрономска присутност на терену је испод критичног минимума. А када стручњака нема, ко би могао да предвиди и упозори на једну или другу опасност?

Тако долазимо до јединог „оружја“ земљорадника у земљи, које користе у свом „спору“ са природним и климатским аномалијама – сорте пшенице и јечма. Шта се десило на нашем тржишту семена у последњих 10 година? Страно одгајивање направило је фурор, невероватан пробој. И победило је у конкурентској трци неоспорно, нокаутот. Висококвалитетна бугарска генетика, отпорна на биотске и абиотске факторе стреса, са одличним пекарским квалитетима и прилагодљивошћу на производно окружење, била је одбачена, потцењена и полузаборављена...

Овде је место да се подсетимо да Министарство пољопривреде, хране и шумарства и Пољопривредна академија нису чак ни учиниле стидљив покушај да заштите бугарско селекцијско достигнуће, бугарска достигнућа, бугарски геније, који су на одговарајући начин поштовани у Турској, земљи где су природни услови за гајење жита далеко гори него у нашој земљи, с обзиром на хронични недостатак влаге тамо, као и претежно изузетно високе температуре. Без обзира на изгубљено присуство на тржишту, бугарски селекцијски комплекс – институти у градовима Генерал Тошево, Садово и Карнобат и приватне семенарске компаније „Садово“ и „Агроном“ у Добричу – настављају да раде пуном паром... Они успешно стварају, упркос стварности и смањеном тржишту.

У годинама када се страна генетика удобно насељавала на бугарским пољима, ту и тамо могле су се учути стидљиве гласове, пригушени гласови који су тврдили да западноевропске сорте немају капацитет да превазиђу екстремне факторе стреса. Данас су гласови јасни и снажни – главни кривац за производни неуспех у источној Бугарској су стране сорте! Да ли је то цела истина? Спољном посматрачу није да узима страну; једино што би се могло рећи је да је овогодишња веома депресивна ситуација довољно озбиљан разлог да се анализира шта се догодило, да се трансформише тренутни модел, да се

дефинише нова стратегија способна да стабилизује производњу и повећа њену отпорност у динамичном, променљивом климатском и фитосанитарном окружењу.

Након разочаравајуће Жетве 2020, иако ми Бугари имамо тенденцију да неке ствари учимо на тежак начин, више него императивно је да администрација, наука и произвођачи седну за исти сто и обнове свој дијалог. Такав дијалог, таква сарадња, заснована на професионалним и академским компетенцијама, стручности и објективности, способни су да допринесу рехабилитацији бугарске селекције пшенице и јечма. Национална откривачка наука свакако заслужује да буде препозната као основни структуро-одређујући фактор, као поуздано решење у несигурном окружењу.

Разочаравајућа Жетва 2020. је јасан показатељ да промена наметнутог стереотипа није само неопходна, промена је обавезна! Овде се не ради о потпуном одбацивању западноевропске генетике, нити о још једном замаху клатна, већ о равнотежи која ће омогућити смањење асиметрије између стране и бугарске селекције. Тако ће се започети толико потребно приземљење након неуспелог покушаја лета на крилима супер-високих (нажалост, неостварених) очекивања. То ће ставити тачку на шпекулације. То ће омогућити формирање реалног хоризонта са гаранцијама за стабилност и мир у глави.

Не заборавимо: производња пшенице и јечма у Бугарској је пре свега извозно оријентисан посао, веома осетљив посао. А неуравнотежености, без обзира на њихово порекло и величину, воде до колосалних губитака и разочарења.